

Фото: Джамілія Гроссман

Коротко про ключові факти

Житло замість проживання Можливості та проблеми приватного житла для біженців зі статусом захисту S

Eveline Ammann Dula, Nadine Gautschi BFH
Gesine Fuchs, Selina Lutz., Eva Granwehr, HSLU

10 січня 2024 р

Supported by

HSLU Hochschule
Luzern

Дослідження та його контекст

Після повномасштабного вторгнення Росії в Україну приватне житло вперше стало ключовим елементом офіційної політики прийому біженців у Швейцарії та допомогло запобігти перевантаженню системи надання притулку (Strauss та ін. 2023). Цей проект досліджував, чи сприяє приватне житло прибуттю біженців та їхній соціальній інтеграції, і якщо так, то яким чином. Ми дослідили, як біженці та "приймаючі сім'ї" ставляться до приватного житла. Крім того, взимку 2022 року ми провели кількісне онлайн-опитування у співпраці зі Швейцарською радою у справах біженців (SFH), щоб дізнатися у "приймаючих сім'ях" про їхній загальний досвід проживання з біженцями.

Реципієнти та особи, що приймаються

Близько 30 000 сімей та окремих осіб були готові прийняти українських біженців у своїх домівках одразу після початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну. Станом на кінець 2022 року близько 75 000 осіб з України подали заяви на отримання захисту в Швейцарії. Якщо спочатку близько 60% біженців проживали в "приймаючих сім'ях", то в травні 2023 року цей показник знизився до трохи менше третини (SEM 2023a).

Опитані "приймаючі сім'ї" розмістили 2 400 українських біженців. Переважно це економічно забезпечені люди середнього віку з великою кількістю житлової площі, які проживають здебільшого в містах, які прийняли біженців. Це не просто "сім'ї" у вузькому розумінні, а різноманітні форми спільного проживання, які також включають самотні домогосподарства, одиноких батьків або спільноти, що орендують житло¹.

В середньому приймали двох осіб. Серед прийнятих осіб 70% становили жінки і 30% - чоловіки. Третину біженців становили діти та молодь віком до 18 років і лише трохи менше 5% - люди віком понад 65 років.

Житлові потреби

"Приймаючі сім'ї", а також опитані біженці описали приватне житло як позитивне, особливо на початковому етапі. Приватне житло було описано як таке, що сприяє адаптації та підтримці, а також як таке, що забезпечує безпеку та захист.

Однак потреби можна задовольнити лише на певний час. Найбільшою проблемою для обох сторін було збереження приватності протягом більш тривалого періоду часу. Мешканці не хочуть бути тягарем. Крім усього іншого, бракує простору та можливостей для усамітнення, відпочинку та релаксації. У контексті питання доступного простору важливими є також часові ритми та організація використання простору, про що слід подбати на ранній стадії.

Мова і спілкування

Знаходження спільної мови є ключовим моментом у спільному житті, особливо коли ванні кімнати та кухні є спільними. Це передбачає не лише вміння розмовляти однією мовою, а й взаємну відкритість, повагу, готовність обмінюватися ідеями та прояснювати очікування і потреби. За таких умов спілкування за допомогою "рук і ніг" або мобільного додатку може бути успішним.

Надання, прийняття та відмова від допомоги

"Приймаючі сім'ї" надавали біженцям багато допомоги, особливо в перші дні. Багато "приймаючих сімей" мали велике психологічне навантаження, щоб запропонувати біженцям первинну адаптацію і підтримати їх у питаннях охорони здоров'я, пошуку житла і роботи, а також у відносинах з органами влади. Більшість з них робили дуже багато, що дуже цінувалося людьми, яких вони приймали. Однак це також іноді призводило до виснаження і втоми з боку "приймаючих сімей", які відчували, що вони самотужки піклуються про людей, яких вони прийняли.

Потреби біженців дуже різні. У деяких випадках "приймаючі сім'ї" не могли усвідомити такі потреби, як усамітнення, спокій і приватність, що призводило до непорозумінь і конфліктів.

¹ Тим не менш, тут використовується термін "приймаюча сім'я", оскільки цей термін широко вживається в суспільстві і позначає тимчасовість і особливу форму співжиття, в якій "чужинців" спочатку приймають в існуюче домогосподарство. Це також опосередковано стосується викликів і можливостей, які виникають, коли постійні мешканці та новоприбулі живуть разом. У міжнародній літературі пропонується термін "проживання в сім'ї", див. Bassoli/Luccioni 2023.

Потенціал для інтеграції

Загалом, біженці часто знаходили власне житло та/або роботу завдяки підтримці "приймаючих сімей" і отримували практичну інформацію та конкретну підтримку. У цьому сенсі приватне житло може зробити можливим багато речей, які неможливі в умовах спільного проживання (див. Baier та ін. 2022). Наразі ще не можна зробити жодних висновків щодо наслідків у часі.

Майбутнє "приймаючих сімей"

Результати показують, що для того, щоб приватне розміщення стало невід'ємною частиною політики прийому біженців у довгостроковій перспективі, необхідна певна офіційна процедура, підтримка та роз'яснення обов'язків. Ми хотіли б особливо підкреслити наступні моменти:

1. Створення відповідного житлового середовища та повага до житлових потреб

Забезпечення та повага до приватного життя один одного є дуже важливими. Відкрите, шанобливе спілкування про очікування та потреби сприяє порозумінню та добрим стосункам.

2. Підготовка, підтримка та нагляд за приватним житлом

Спеціальна підготовка заздалегідь повинна прояснити взаємні очікування та потреби. Офіційні обов'язки мають бути централізовані. Керівництво та підтримка всіх залучених осіб захистить від надмірних вимог і зменшить дисбаланс у розподілі повноважень.

3. Нетворкінг, обмін досвідом та подальше навчання

Завдяки обміну досвідом і наданню тематичної інформації всі залучені сторони можуть підтримувати одна одну. З точки зору запобігання, подальше навчання також допомагає запобігти надмірним очікуванням, формує стійкість і показує особисті межі цього зобов'язання.

4. Належне та стандартизоване фінансування

Необхідна стандартна компенсація з боку влади за фактичні додаткові витрати, понесені "приймаючими сім'ями"; офіційна оренда з контрактом допомагає гарантувати, що обидві сторони перебувають на рівних умовах.

5. Доступна, зрозуміла та надійна комунікація з органами влади з централізованими та доступними контактними особами

Належна комунікація з владою необхідна для того, щоб зменшити психологічне навантаження на "приймаючі сім'ї" за допомогою чітких обов'язків, щоб вони могли продовжувати надавати свої цінні послуги з надання підтримки в довгостроковій перспективі.